

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ**

Державний біотехнологічний університет

**Факультет менеджменту, адміністрування
та права**

Кафедра менеджменту, бізнесу і адміністрування

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**Методичні рекомендації
для самостійного вивчення дисципліни**

**для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
денної та заочної форм навчання
управлінських та економічних спеціальностей**

Харків 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний біотехнологічний університет

Факультет менеджменту, адміністрування та права

Кафедра менеджменту, бізнесу і адміністрування

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**Методичні рекомендації
для самостійного вивчення дисципліни**

**для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
денної та заочної форм навчання
управлінських та економічних спеціальностей**

**Затверджено
рішенням Науково-методичної ради
МАП ДБТУ
Протокол № 4
від 26.04.2022 року**

Харків 2022

УДК 005.95/.96:331.108.2](072)

У 67

Методологія та організація наукових досліджень / методичні рекомендації для самостійного вивчення дисципліни для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти *денної та заочної форм* навчання управлінських та економічних спеціальностей; *упоряд.: В.М. Орел, М.М. Майборода. – Харків: ДБТУ, 2022 – 51 с.*

Методичні рекомендації для самостійного вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» містять структуру викладання навчальної дисципліни для здобувачів управлінських та економічних спеціальностей закладів вищої освіти III-IV рівнів акредитації денної та заочної форм навчання. Наведена тематика теоретичного курсу дисципліни. Методичні рекомендації включають також індивідуальне завдання, тестові завдання, питання для проведення підсумкового контролю знань, глосарій та список рекомендованої літератури. Методичні рекомендації також можуть бути цікавими та корисними для аспірантів, викладачів, науковців тощо.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Данько Ю.І., проректор з наукової роботи Сумського національного аграрного університету, д-р екон. наук, професор;

Відповідальний за випуск: к.е.н., доцент Смігунова О.В.

Схвалено і рекомендовано до друку науково-методичною радою факультету менеджменту, адміністрування та права ДБТУ (протокол № 4 від 26.04.2022 року)

© Орел В.М.
Майборода М.М.

ЗМІСТ

Мета та завдання навчальної дисципліни	4
Структура навчальної дисципліни	6
Змістовний модуль 1 «Теоретико-методологічні основи наукових досліджень».....	8
Змістовний модуль 2 «Методи наукового дослідження»	10
Змістовний модуль 3 «Організація наукового дослідження».....	13
Індивідуальне завдання по курсу «Методологія та організація наукових досліджень».....	17
Тестові завдання для перевірки знань по курсу «Методологія та організація наукових досліджень»	22
Контрольні питання до курсу «Методологія та організація наукових досліджень».....	36
Глосарій	40
Список літератури.....	46

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» є здобуття студентами базових знань з методології, методики та організації наукової діяльності для забезпечення їхньої професійної соціалізації як дослідників.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» є ознайомлення студентів з сучасними методологічними концепціями, з основами методології наукового пізнання та з методикою наукових досліджень; формування цілісного уявлення про науково-дослідницький процес; освоєння навиків формування і використання усвідомленої методологічної позиції наукового дослідження; вдосконалення вмінь у пошуку, доборові й опрацюванні наукової інформації, у точному формулюванні мети, задач і висновків дослідження.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

1. Основні методології та методики наукових досліджень.
2. Теоретико-методичні основи пізнання в наукових дослідженнях.
3. Загальнонаукові, конкретно-наукові та спеціальні методи наукових досліджень, розуміти їх зміст, функції та підходи їх застосування.
4. Основні методологічні та методичні підходи до вивчення конкретних об'єктів, явищ чи процесів, тобто знати методологію наукових досліджень.
5. Як обґрунтувати актуальність проблеми дослідження.
6. Способи визначення мети, завдання, об'єкта та предмета дослідження.
7. Прийоми відбору, аналізу й обробки наукової інформації.
8. Особливості формулювання висновків та пропозицій.
9. Тонкощі правильного оформлення результатів наукових досліджень.

вміти:

1. Обґрунтовувати поняття методології та методики наукових

досліджень, поняття наукового методу.

2. Вибирати напрями наукового дослідження.
3. Розробляти (складати) програми економічного дослідження певного об'єкта, явища чи процесу.
4. Працювати з джерелами інформації.
5. Збирати первинну наукову інформацію.
6. Опрацювати та аналізувати зібрану інформацію, використовуючи сучасну методологію наукових досліджень.
7. Формулювати висновки та пропозиції.
8. Оформляти результати наукових досліджень.
9. Аргументовано виступати з доповідями за підсумками творчої наукової роботи.
10. Впроваджувати результати досліджень в практику.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

<i>Назви змістових модулів і тем</i>	<i>Кількість годин</i>													
	<i>денна форма</i>							<i>заочна форма</i>						
	<i>усього</i>	<i>у тому числі</i>					<i>усього</i>	<i>у тому числі</i>						
		<i>л</i>	<i>п</i>	<i>лаб</i>	<i>інд</i>	<i>с.р.</i>		<i>л</i>	<i>п</i>	<i>лаб</i>	<i>інд</i>	<i>с.р.</i>		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Модуль 1														
Змістовий модуль 1 «Теоретико-методологічні основи наукових досліджень»														
Тема 1. Поняття наукового дослідження. Вимоги до наукового дослідження. Види наукових досліджень	8,5	3	1,5		2	2								
Тема 2. Поняття методології наукових досліджень та її види.	7,5	2	1,5		2	2								
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	<i>16</i>	<i>5</i>	<i>3</i>		<i>4</i>	<i>4</i>								
Змістовий модуль 2 «Методи наукового дослідження»														
Тема 3. Емпіричні методи наукового дослідження	10	2	2		3	3								
Тема 4. Теоретичні методи дослідження	10	2	2		3	3								
Тема 5. Математичні та статистичні методи обробки наукових даних	10		2		4	4								
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	<i>30</i>	<i>4</i>	<i>6</i>		<i>10</i>	<i>10</i>								
<i>Усього годин за модулем 1</i>	<i>46</i>	<i>9</i>	<i>9</i>		<i>14</i>	<i>14</i>								
Модуль 2														
Змістовий модуль 3 «Організація наукового дослідження»														
Тема 6. Зміст та складові науково-дослідного процесу.	11	4	1		3	3								

Тема 7. Структура наукового дослідження	5		1		2	2						
Тема 8. Розробка концептуальних положень і апарату дослідження (гіпотези, методи, етапи, об'єкти, засоби). Вивчення теоретичного і практичного стану проблеми	11		1		5	5						
Тема 9. Розробка та експериментальна перевірка моделі, головних ідей, концептуальних положень, що покладені в основу дослідження	11		1		5	5						
Тема 10. Форми відображення результатів наукових досліджень	6	2	2		1	1						
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	<i>44</i>	<i>6</i>	<i>6</i>		<i>16</i>	<i>16</i>						
<i>Усього годин за модулем 2</i>	<i>44</i>	<i>6</i>	<i>6</i>		<i>16</i>	<i>16</i>						
<i>Всього</i>	<i>90</i>	<i>15</i>	<i>15</i>		<i>30</i>	<i>30</i>						

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1 «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

ТЕМА 1 ПОНЯТТЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ. ВИМОГИ ДО НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ. ВИДИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1. Еволюція науки як системи знань. Поняття, зміст, мета і функції науки.
2. Інституціональне забезпечення розвитку науки в Україні.
3. Основні ознаки наукового дослідження. Системність, доказовість та теоретичність наукового дослідження.
4. Вимоги до визначення наукових досліджень
5. Основні види наукових досліджень
6. Класифікація наукових досліджень.

Контрольні запитання:

1. Розкрийте сутність поняття наука.
2. Назвіть функції науки.
3. Як Ви розумієте сутність поняття наукова діяльність?
4. Які форми наукової діяльності Ви знаєте?
5. Дайте визначення понять: наукова ідея, гіпотеза; закон, судження, умовивід, наукова концепція, концептуальність, поняття, науковий факт .
6. Назвіть види наукової діяльності.
7. Інституціональне забезпечення розвитку науки в Україні.
8. Розкрийте поняття наукове дослідження.
9. Ознаки наукового дослідження.
10. Назвіть етапи наукового дослідження.
11. Назвіть вимоги до визначення наукових досліджень.
12. Назвіть основні види наукових досліджень, розкрийте їх сутність.
13. Яка існує класифікація наукових досліджень?

ТЕМА 2

ПОНЯТТЯ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ЇЇ ВИДИ

1. Методологія дослідження.
2. Фундаментальна або філософська методологія.
Загальнонаукова методологія.
3. Загальнонаукові принципи дослідження.
4. Конкретнонаукова методологія. Методи і техніка дослідження.

Контрольні запитання:

1. Дайте визначення методології дослідження.
2. Що є методологічною основою дослідження? Дайте розгорнуту відповідь.
3. Опишіть основні функції методології дослідження.
4. Назвіть основні принципи методології дослідження.
5. Дайте характеристику фундаментальної методології дослідження.
6. Охарактеризуйте основні функції, які виконує філософська методологія.
7. Розкрийте суть фундаментальних принципів: принцип ізоформізму та принцип детермінізму.
8. Охарактеризуйте основні загальнонаукові принципи дослідження.
9. Розкрийте суть конкретно наукової методології.
10. Назвіть різницю між методом та методикою наукового дослідження.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 «МЕТОДИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ»

ТЕМА 3

ЕМПІРИЧНІ МЕТОДИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Поняття та загальна характеристика емпіричних методів наукового дослідження.
2. Спостереження як емпіричний метод наукового дослідження
3. Емпіричні методи: вимірювання, порівняння, узагальнення. Конкретно-наукові методичні прийоми, які застосовуються у різних економічних науках.
4. Експеримент.
5. Інші емпіричні методи дослідження.
6. Опитування як метод.
7. Формалізація та аксіоматизація як методи наукового дослідження.

Контрольні запитання:

1. Розкрийте сутність поняття „емпіричне дослідження”.
2. Розкрийте сутність поняття „верифікація”.
3. Назвіть основні вимоги до емпіричних методів.
4. Дайте визначення терміну „валідність”.
5. Назвіть основні методи емпіричного дослідження.
6. Охарактеризуйте сутність методу спостереження.
7. Назвіть вимоги до спостереження.
8. Назвіть етапи проведення спостереження
9. Розкрийте сутність методу вимірювання.
10. Розкрийте сутність методу порівняння. Назвіть види порівняння.
11. Назвіть конкретно-наукові методичні прийоми, які застосовуються у різних економічних науках.
11. Розкрийте сутність методу узагальнення.
12. Охарактеризуйте сутність методу експерименту.
13. Назвіть випадки у яких необхідно проводити експеримент.
14. Назвіть види експерименту.

15. Назвіть етапи проведення експерименту.
17. Розкрийте сутність опитування.
18. Розкрийте сутність формалізації та аксіоматизації.

ТЕМА 4

ТЕОРЕТИЧНІ МЕТОДИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Сутність теоретичних методів наукового дослідження.
2. Характеристика основних теоретичних методів наукового дослідження.
3. Особливості логічного та хронологічного підходів при проведенні теоретичних досліджень.

Контрольні запитання:

1. В чому полягає особливість теоретичних методів наукового дослідження?
2. З чого варто починати будь-яке теоретичне дослідження?
3. Дайте характеристику основних етапів проведення теоретичних досліджень.
4. Які серед загальнонаукових методів найчастіше використовуються на теоретичному рівні дослідження?
5. Охарактеризуйте такі теоретичні методи дослідження як аналіз та синтез.
6. Поясніть суть індуктивного та дедуктивного методів наукового дослідження.
7. У чому полягає зміст методів порівняння, формалізації та абстрагування?
8. Розкрийте особливості методу моделювання.
9. Охарактеризуйте сутність гіпотетичного підходу при проведенні наукового дослідження на теоретичному рівні.
10. На чому ґрунтується аксіоматичний підхід у теоретичних дослідженнях?
11. Яким основним вимогам мають відповідати гіпотетичний та аксіоматичний підходи при здійсненні теоретичного дослідження?
12. Поясніть суть хронологічного (історичного) методу теоретичного дослідження.

ТЕМА 5
МАТЕМАТИЧНІ ТА СТАТИСТИЧНІ МЕТОДИ
ОБРОБКИ НАУКОВИХ ДАНИХ

1. Дослідження операцій.
2. Математичні моделі.
3. Методи статистичної обробки даних.

Контрольні запитання:

1. Необхідність застосування кількісних методів в наукових дослідженнях.
2. Сутність дослідження операцій.
3. Сутність математичного моделювання.
4. Етапи математичного моделювання.
5. Характеристика математичної економіки та економетрики.
6. Класифікація економіко-математичних моделей.
7. Методи статистичної обробки даних.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3 «ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ»

ТЕМА 6 ЗМІСТ ТА СКЛАДОВІ НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ПРОЦЕСУ

1. Алгоритм науково-дослідного процесу.
2. Організаційна стадія науково-дослідного процесу.
3. Дослідна стадія науково-дослідного процесу.
4. Завершальна стадія науково-дослідного процесу.
5. Ефективність наукових досліджень.

Контрольні запитання:

1. Що таке науково-дослідний процес?
2. Що розуміють під науковим напрямом, проблемою, комплексною проблемою, темою, науковим питанням?
3. Які є стадії науково-дослідного процесу? Охарактеризуйте окремі стадії науково-дослідного процесу.
4. Назвіть структурні елементи програми дослідження.
5. Дайте визначення об'єкту й предмету дослідження.
6. Назвіть загальні критерії обґрунтування теми наукового дослідження.
7. Охарактеризуйте етапи створення нової інформації.
8. Розкажіть про формулювання попередніх висновків і рекомендацій.
9. Що представляють собою плани наукового дослідження? Яких принципів потрібно дотримуватися при розробці плану?
10. Які виділяють безпосередні впливи на продуктивність діяльності науковця?
11. Назвіть принципи, які сприяють науковій праці?
12. Що включає системи елементів наукової організації праці?

ТЕМА 7

СТРУКТУРА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Поняття актуальності дослідження та визначення ступеня його наукової розробки.
2. Визначення об'єкта, предмета, теми дослідження.
3. Визначення головних напрямів дослідження та організація роботи з інформацією для проведення дослідження.
4. Формулювання загальної і проміжної цілей дослідження.

Контрольні запитання:

1. Назвіть етапи наукового дослідження.
2. Що таке актуальність дослідження?
3. Як визначити ступінь наукової розробки дослідження?
4. Як визначити об'єкт, предмет, тему дослідження?
5. Як визначити предмет дослідження?
6. Як визначити тему дослідження?
7. Як визначити головні напрями дослідження?
8. Як здійснюється організація роботи з інформацією для проведення дослідження?
9. Формулювання загальної цілі дослідження.
10. Як визначити проміжні цілі дослідження?

ТЕМА 8

РОЗРОБКА КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ПОЛОЖЕНЬ І АПАРАТУ ДОСЛІДЖЕННЯ (ГІПОТЕЗИ, МЕТОДИ, ЕТАПИ, ОБ'ЄКТИ, ЗАСОБИ). ВИВЧЕННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО І ПРАКТИЧНОГО СТАНУ ПРОБЛЕМИ

1. Вибір методологія, опорних теоретичних положень дослідження.
2. Визначення ходу та передбачуваних результатів дослідження.
3. Побудова гіпотези дослідження, вибір методів дослідження. Види гіпотез: нульова, описова, пояснювальна, основна, робоча, прогностична.
4. Складання робочого плану.

Контрольні запитання:

1. Охарактеризуйте вибір методології, опорних теоретичних положень дослідження.
2. Визначення ходу та передбачуваних результатів дослідження.
3. Побудова гіпотези дослідження.
4. Вибір методів дослідження.
5. Дайте визначення поняття гіпотеза, назвіть її види.
6. Що таке пояснювальна гіпотеза?
7. Дайте визначення поняттям основна та робоча гіпотеза.
8. Дайте визначення поняття прогностична гіпотеза.
9. Розкажіть про складання робочого плану.

ТЕМА 9

РОЗРОБКА ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА МОДЕЛІ, ГОЛОВНИХ ІДЕЙ, КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ПОЛОЖЕНЬ, ЩО ПОКЛАДЕНІ В ОСНОВУ ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Наукове пізнання і моделювання. Модель як метод описування системи.
2. Збирання та накопичення матеріалів дослідження.
3. Організація і проведення експерименту.
4. Обробка результатів спостереження.
5. Вимоги до побудови моделі.
6. Приклади використання моделей при прийнятті управлінських рішень.

Контрольні запитання:

1. Поясніть що таке наукове пізнання і моделювання.
2. Охарактеризуйте модель як метод описування системи.
3. Назвіть основні функції моделі.
4. Наведіть класифікацію моделей.
5. Охарактеризуйте методи моделювання систем.
6. Як проводиться збирання та накопичення матеріалів дослідження?
7. Як проходить організація і проведення експерименту?
8. Назвіть особливості експерименту як методу наукового дослідження.
9. Як проводиться обробка результатів спостереження?

10. Які вимоги до побудови моделі Ви знаєте?.
11. Наведіть приклади використання моделей при прийнятті управлінських рішень.

ТЕМА 10

ФОРМИ ВІДОБРАЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1. Форми викладу матеріалів дослідження та наукові видання.
2. Форми висвітлення підсумків наукової роботи та відображення результатів НДР.
3. Усна передача інформації про наукові результати.

Контрольні запитання:

1. Що таке наукове видання?
2. Чим відрізняються науково-дослідні та джерелознавчі наукові видання?
3. Що відноситься до наукових неперіодичних видань?
4. Які Ви знаєте види монографій?
5. Які є форми висвітлення підсумків наукової роботи?
6. Які Ви знаєте види рефератів?
7. Що відноситься до результатів винахідницької діяльності?
8. Де може відбуватися усна передача інформації про наукові результати?
9. Що таке наукова конференція? Які бувають їх види?
10. Які Ви знаєте форми участі в дискусії?

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ ПО КУРСУ «МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне завдання передбачає такі цілі: систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань з курсу та застосування їх при вирішенні конкретних ситуацій; розвиток навичок самостійної роботи з літературними джерелами та нормативними документами.

Індивідуальне завдання з курсу «Методологія та організація наукових досліджень» видається студенту викладачем на початку семестру. Індивідуальне завдання виконується студентом самостійно. Студент має надати індивідуальне завдання для перевірки наприкінці семестру, але не пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Оцінка з виконання індивідуального завдання враховується при встановленні загальної оцінки з дисципліни.

Індивідуальне завдання складається з двох частин: теоретичної та практичної. Теоретична частина передбачає підготовку тексту наукової статті або тез і представлення його/її на перевірку викладачеві. Практична частина полягає в публічному виступі з цією статтею або тезами на заняттях або на конференціях. Оцінюється як теоретична, так і практична частина індивідуального завдання. Студент має право самостійно обрати тему та структуру статті з обов'язковим її узгодженням з викладачем. У протилежному разі тема має бути запропонована викладачем (варіанти тем наведено нижче).

У процесі виконання індивідуального завдання студент має опрацювати не менше десяти літературних джерел з посиланням на використання певної інформації з них у тексті роботи. При цьому робота має носити творчий характер і бути спрямованою на вирішення певної наукової проблеми. Індивідуальне завдання складається з титульної сторінки, змісту, переліку літератури,

переліку джерел Інтернету – все відповідно до вимоги до наукових статей. Практична частина індивідуального завдання складається з представлення підготовленого тексту статті у форматі презентації в аудиторії протягом 10 хвилин за допомогою комп'ютерної технології "Power Point".

Тематика індивідуальних завдань

Теми статті або тез можна вибрати відповідно до плану своєї кваліфікаційної випускної роботи. Доцільно підготовувати наукову статтю за матеріалами проектно-рекомендаційного розділу випускної роботи. Адже саме рекомендації, самостійно розроблені студентом, в першу чергу необхідно представити на публічну апробацію.

Тематика індивідуальних завдань:

1. Стан і шляхи підвищення економічної ефективності використання земельних ресурсів.

2. Економічна ефективність використання необоротних активів підприємства.

3. Капітальні вкладення та економічна ефективність їх використання.

4. Економічна ефективність використання оборотних активів та шляхи їх підвищення.

5. Інфраструктура та її значення в розвитку сільськогосподарського виробництва.

6. Економічна ефективність використання трудових ресурсів і оплата праці.

7. Продуктивність праці та шляхи її підвищення в сільськогосподарських (або інших) підприємствах (чи окремих галузях).

8. Економічна ефективність виробництва та реалізації продукції рослинництва.

9. Економічна ефективність виробництва та реалізації продукції тваринництва.

10. Економічна ефективність використання машинно-тракторного парку.

11. Собівартість виробництва сільськогосподарської продукції (продукції рослинництва, тваринництва та окремих її видів).

12. Ціни реалізації та рентабельність виробництва продукції

(підприємства загалом або окремих його галузей).

13. Економічна ефективність інвестиційної діяльності.
14. Фінансово-економічні результати роботи підприємства.
15. Економічна ефективність діяльності підприємства.
16. Трансформаційна економіка: удосконалення категоріального апарату.
17. Удосконалення виробничої та галузевої структури підприємства.
18. Удосконалення організаційної структури та структури управління підприємства.
19. Управління ефективністю.
20. Управління конкурентоспроможністю, маркетингом та збутом.
21. Управління ресурсами.
22. Управління персоналом.
23. Управління розвитком.
24. Сучасний зміст та методологічні підходи до розв'язання проблем інтелектуальної власності.
25. Інституціональні засади дослідження власності і влади.
26. Методологія дослідження проблем економіки державного сектору.
27. Історичний та методологічний підходи до удосконалення макроекономічного аналізу.
28. Теорія господарства: сучасні концепції та напрями дослідження.
29. Інституціональна економіка та розвиток понятійного апарату економічних досліджень.
30. Досягнення та перспективи в дослідженнях інституціональної поведінки суб'єктів господарювання в умовах ринкової економіки.
31. Логіка економічного розвитку: сучасні концепції та напрями дослідження.
32. Напрями сучасного розвитку соціальної економіки.
33. Рекламні комунікації в міжнародній діяльності підприємства.
34. Методологічні засади управління конкурентоспроможністю.
35. Управління підприємством з позицій сучасного

маржиналізму.

36. Public Relations у системі маркетингових комунікацій.

37. Аналіз і вдосконалення асортиментної політики підприємства на ринку.

38. Аналіз і вдосконалення комунікативної політики підприємства в мережі Інтернет.

39. Аналіз і вдосконалення організаційної структури служби маркетингу.

40. Аналіз і вдосконалення управління франчайзинговою компанією.

41. Аналіз і удосконалення маркетингової діяльності з організації виставок, ярмарків.

42. Аналіз та контроль процесу надання послуг.

43. Аналіз та способи підвищення конкурентоспроможності товарів на внутрішньому та зовнішньому ринках.

44. Бенчмаркінг в системі маркетингових досліджень.

45. Вибір організаційних форм взаємодії в каналах розподілу.

46. Виведення на ринок нової товарної лінійки українського виробника.

47. Використання маркетингових інструментів в управлінні організаційними змінами.

48. Використання принципів екологічного маркетингу в діяльності підприємства.

49. Внутрішній маркетинг персоналу в сфері надання послуг.

50. Інтеграція онлайн-ових і офлайн-ових маркетингових комунікацій при просуванні торговельних марок: принципи планування й технології впровадження.

51. Керування просуванням науково-технічних розробок на ринку.

52. Комерційні ризики в діяльності підприємства.

53. Конкурентне позиціонування хайтек-продукту.

54. Конкурентоспроможність персоналу як фактор ділового успіху компанії.

55. Маркетингова політика надання та розподілу послуг.

56. Маркетингові аспекти управління змінами.

57. Маркетингові дослідження на ринку освітнього продукту.

58. Маркетингові стратегії організацій сфери послуг.

59. Маркетингові технології неприбуткової організації.

60. Методологія конкурентного аналізу ринкової позиції підприємств.

61. Методологія маркетингу в муніципальному та регіональному управлінні.

62. Модлювання бренд-іміджу та репутаційної складової компанії в Україні.

63. Оптимізація каналів реалізації продукції.

64. Організація та удосконалення маркетингової діяльності організації.

65. Позиціонування бренду на ринку споживчих товарів.

66. Прогнозування попиту, структури і обсягу продажів продукції.

67. Розробка шляхів підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

68. Стратегічний аналіз бренду.

69. Сучасні технології організації та проведення маркетингових досліджень в умовах української дійсності.

70. Формування індивідуальності бренду.

При оформленні тексту індивідуального завдання необхідно виконувати всі вимоги державним стандартом ДСТУ 3008:2015 «Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення». Рекомендований обсяг тексту 10 –12 сторінок. Мова наукової статті – українська.

Рекомендована кількість слайдів презентації приблизно 5 – 6 шт.

Доповідь презентації українською мовою, тривалість – 10 хвилин.

Під час підготовки та проведення презентації слід враховувати методичні правила сприйняття слухачами наочної інформації. Мета презентації – зацікавити аудиторію та викласти основні положення своєї роботи зрозуміло і компетентно.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАТЬ ПО КУРСУ «МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

---

1. Що таке методологія?

- а) сукупність методів, застосованих у якій-небудь сфері діяльності (науки, політики);
- б) вчення про науковий метод пізнання.
- в) певна послідовність дій, спосіб організації дослідження.
- г) правильні відповіді а)б)в).

2. Під методом розуміють:

- а) науково обґрунтовані припущення, висунуті для пояснення якого-небудь процесу, які після перевірки можуть виявитися істинними або помилковими.
- б) систему правил і прийомів підходу до вивчення явищ і закономірностей природи, суспільства, мислення, інструмент для відкриття об'єктивних законів дійсності
- в) сферу людської діяльності, яка направлена на вироблення та систематизування нових знань про природу, суспільство, мислення та пізнання навколишнього світу;
- г) правильні відповіді б)в).

3. Гіпотеза — це:

- а) науково обґрунтовані припущення, висунуті для пояснення якого-небудь процесу, які після перевірки можуть виявитися істинними або помилковими.
- б) система правил і прийомів підходу до вивчення явищ і закономірностей природи, суспільства, мислення, інструмент для відкриття об'єктивних законів дійсності.
- в) визначення конкретного об'єкта й всебічне, достовірне вивчення його структури, характеристик, зв'язків на основі розроблених у науці принципів і методів пізнання, а також одержання корисних для діяльності людини результатів, впровадження у виробництво й одержання ефекту.
- г) правильні відповіді а)б)

4. Під метою наукового дослідження розуміють:

а) визначення конкретного об'єкта й всебічне, достовірне вивчення його структури, характеристик, зв'язків на основі розроблених у науці принципів і методів пізнання, а також одержання корисних для діяльності людини результатів, впровадження у виробництво й одержання ефекту.

б) науково обґрунтовані припущення, висунуті для пояснення якого-небудь процесу, які після перевірки можуть виявитися істинними або помилковими.

в) сферу людської діяльності, яка направлена на вироблення та систематизування нових знань про природу, суспільство, мислення та пізнання навколишнього світу;

г) правильні відповіді а)б)в).

5. Спостереження це:

а) метод пізнання, при якому об'єкт вивчають без втручання в нього, фіксують, вимірюють лише властивості об'єкта, характер його зміни.

б) науково обґрунтовані припущення, висунуті для пояснення якого-небудь процесу, які після перевірки можуть виявитися істинними або помилковими.

в) метод пізнання, у якому провадять не тільки спостереження й виміри, але й здійснюють перестановку, зміну об'єкта дослідження.

г) правильні відповіді а)в).

6. Експеримент це:

а) це найбільш загальний емпіричний метод пізнання, у якому провадять не тільки спостереження й виміри, але й здійснюють перестановку, зміну об'єкта дослідження.

б) науково обґрунтовані припущення, висунуті для пояснення якого-небудь процесу, які після перевірки можуть виявитися істинними або помилковими.

в) складне наукове завдання, що охоплює значну область дослідження й має перспективне значення.

г) правильні відповіді а)в).

7. Під проблемою розуміють:

а) складне наукове завдання, що охоплює значну область дослідження й має перспективне значення.

б) наукове завдання, що охоплює певну область наукового дослідження.

в) це найбільш загальний емпіричний метод пізнання, у якому провадять не тільки спостереження й виміри, але й здійснюють перестановку, зміну об'єкта дослідження.

г) правильні відповіді а)б)в).

8. Що ми розуміємо під темою?

а) це наукове завдання, що охоплює певну область наукового дослідження.

б) складне наукове завдання, що охоплює значну область дослідження й має перспективне значення.

в) науково обґрунтовані припущення, висунуті для пояснення якого-небудь процесу, які після перевірки можуть виявитися істинними або помилковими.

г) правильні відповіді а)б)в).

9. У яких випадках використовується гіпотеза?

а) коли відомі факти недостатні для пояснення причинної залежності явища, а є потреба в тому, щоб його пояснити;

б) коли факти складні й гіпотеза може принести користь, як узагальнення знань у цей момент, як вірний крок до роз'яснення їх;

в) коли причини, що зробили або провадять факти, недоступні досліду, а тим часом дії або наслідки їх можуть бути досліджувані.

г) правильні відповіді а)б)в).

10. Вимоги до сучасних гіпотез

а) принципова перевіряємість запропонованої гіпотези;

б) принципова (логічна) простота;

в) спадкоємний зв'язок висунутої гіпотези з попереднім знанням.

г) правильні відповіді а)б)в).

11. Процес побудови гіпотези полягає в

а) відкритті якого-небудь явище або класу однорідних явищ, причині існування, вивчення цього явища або класу явищ за допомогою дослідів, доступних спостережень;

б) побудові ряду суджень, які ставляться до певного предмета або питання, ідуть одне за іншим так, що з попередніх суджень із необхідністю або високою ймовірністю випливають інші, а в результаті виходить відповідь на поставлене питання.

в) постановці на підставі раніше набутих знань припущення щодо того, як повинне б відбуватися явище за даних умов, а потім перевірки виведеного результату зі спостережуваним ходом явища

г) правильні відповіді а)б)в).

12. Альтернатива це:

а) кожна із двох або декількох що виключають друг друга можливостей, вибір між цими можливостями.

б) складні факти й гіпотеза можуть принести користь, як узагальнення знань у цей момент, як вірний крок до роз'яснення їх;

в) принципова (логічна) простота;спадкоємний зв'язок висунутої гіпотези з попереднім знанням.

г) правильні відповіді а)б)в)

13. Науковий аналіз

а) спосіб пізнання об'єктивної дійсності.

б) називається ряд суджень, які ставляться до певного предмета або питання, ідуть одне за іншим так, що з попередніх суджень із необхідністю або високою ймовірністю випливають інші, а в результаті виходить відповідь на поставлене питання.

в) принципова (логічна) простота;спадкоємний зв'язок висунутої гіпотези з попереднім знанням.

г) правильні відповіді а)б)в).

14. Міркування це:

а) ряд суджень, які ставляться до певного предмета або питання, ідуть одне за іншим так, що з попередніх суджень із необхідністю або високою ймовірністю випливають інші, а в результаті виходить відповідь на поставлене питання.

б) науково обґрунтовані припущення, висунуті для пояснення якого-небудь процесу, які після перевірки можуть виявитися істинними або помилковими.

в) логічна дія, за допомогою якої виявляється істинність нових суджень.

г) правильні відповіді а)в).

15. Що таке умовивід?

а) це форма мислення, у якій з одного або декількох істинних суджень на підставі певних правил висновку виходить нове судження.

б) це прості або складні судження.

в) перехід від загального знання до часткового.

г) правильні відповіді а)б)в).

16. Методи дослідження класифікуються на:

а) математичні, біологічні, медичні, правові.

б) дедуктивні та індуктивні.

в) теоретичні та практичні.

г) правильні відповіді а)б)в).

17. Порівняння це:

а) встановлення розходження між об'єктами матеріального світу або знаходження в них загального;

б) це знаходження числа, що визначає кількісне співвідношення однотипних об'єктів або їхніх параметрів, що характеризують ті або інші властивості.

в) це фізичний процес визначення чисельного значення деякої величини шляхом порівняння з еталоном.

г) правильні відповіді а)б)в).

18. Що таке обчислення?

а) це знаходження числа, що визначає кількісне співвідношення однотипних об'єктів або їхніх параметрів, що характеризують ті або інші властивості.

б) встановлення розходження між об'єктами матеріального світу або знаходження в них загального;

в) це метод дослідження і побудови наукової теорії.

г) правильні відповіді а)б)в).

19. Вимір це:

а) це фізичний процес визначення чисельного значення деякої величини шляхом порівняння з еталоном;

б) певний перехід від реального об'єкту дослідження до його знакової моделі;

в) встановлення розходження між об'єктами матеріального світу або знаходження в них загального;

г) правильні відповіді а)б)в).

20. Аксиоматичним методом дослідження являється:

а) метод дослідження і побудови наукової теорії, за якими її базові положення приймаються за вихідні аксіоми, а всі інші виводяться з них шляхом міркування за певними логічними правилами.

б) встановлення розходження між об'єктами матеріального світу або знаходження в них загального;

в) фізичний процес визначення чисельного значення деякої величини шляхом порівняння з еталоном;

г) правильні відповіді а)б)в).

21. Що таке формалізація ?

а) це певний перехід від реального об'єкту дослідження до його знакової моделі, у процесі якого всі змістові терміни і твердження теорії замінюються логічними або математичними символами і формулами.

б) це метод дослідження і побудови наукової теорії;

в) це знаходження числа, що визначає кількісне співвідношення однотипних об'єктів або їхніх параметрів, що характеризують ті або інші властивості.

г) правильні відповіді а)б)в).

22. Методи моделювання –

а) це різноманітні методи за допомогою яких здійснюється побудова і дослідження прогностичних моделей об'єкта прогнозування.

- б) це методи конструювання наближеної версії реальної системи (об'єкту, процесу);
- в) концепцією цих методів є припущення про безперервність розвитку більшості процесів реального життя.
- г) правильні відповіді а)б)в).

23. Залежно від сфери застосування й ступеня спільності розрізняють методи:

- а) загальні, загальнонаукові;
- б) часткові, загальні;
- в) часткові, спеціальні;
- г) правильні відповіді а)б)в).

24. Технікою дослідження являється:

- а) сукупність спеціальних прийомів для використання того або іншого методу.
- б) процес конструювання математичної моделі реальної системи з наступним дослідженням і проведенням експериментів на цій моделі;
- в) перевірка, наскільки проект в галузі наукових досліджень і розробок узгоджуються з факторами, які діють на основні показники моделі;
- г) правильні відповіді а)б)в)

25. Процедура дослідження полягає в :

- а) певній послідовності дій, способі організації дослідження.
- б) сукупність способів і прийомів пізнання;
- в) загальна методологія, універсальна стосовно всіх наук і в зміст якої входять всі методи пізнання;
- г) правильні відповіді а)б)в)

26. Методика це:

- а) сукупність способів і прийомів пізнання.
- б) вчення про науковий метод пізнання.
- в) певна послідовність дій, спосіб організації дослідження.
- г) правильні відповіді а)б)в)

27. Наука -це:

а) сфера людської діяльності, яка направлена на вироблення та систематизування нових знань про природу, суспільство, мислення та пізнання навколишнього світу;

б) це знаходження числа, що визначає кількісне співвідношення однотипних об'єктів або їхніх параметрів, що характеризують ті або інші властивості;

в) спосіб теоретичного дослідження або практичного відтворення якого-небудь явища або процесу.

г) правильні відповіді – а) б)

28. Системний підхід це:

а) коли науковий аналіз об'єкта здійснюється не ізольовано, а як складне ціле, розглядається не тільки будова й властивість об'єктів, але й зв'язку його частин, підсистем, їхні функції і їхній взаємозв'язок з навколишнім світом.

б) у зміст включають загальні загальнонаукові, частки, спеціальні методи пізнання.

в) сукупність методів, застосовних у якій-небудь сфері діяльності (науки, політики); вчення про науковий метод пізнання.

г) правильні відповіді а)б)в)

29. Які стадії мають дослідження?

а) вибір проблеми; знайомство з існуючими рішеннями; обґрунтована відмова від існуючих рішень; перебір різних варіантів рішень; рішення.

б) вибір проблеми.

в) перебір різних варіантів рішень.

г) правильні відповіді а)б)в)

30. Дедуктивний спосіб —

а) спосіб дослідження, при якому часткові положення виводяться із загальних.

б) спосіб дослідження, при якому по часткових фактах і явищах установлюються загальні принципи й закони.

в) спосіб наукового дослідження, при якому явище розчленовується на складові частини.

г) правильні відповіді а)б)в).

31. Індуктивний спосіб -

- а) спосіб дослідження, при якому приватні положення виводяться із загальних.
- б) спосіб дослідження, при якому по часткових фактах і явищам установлюються загальні принципи й закони.
- в) спосіб наукового дослідження, що полягає в дослідженні явища в цілому, на основі об'єднання зв'язаних один з одним елементів у єдине ціле.
- г) правильні відповіді а)б)в)

32. Аналіз – це

- а) спосіб наукового дослідження, при якому явище розчленовується на складові частини.
- б) відволікання від другорядних фактор з метою зосередження на найважливіших особливостях досліджуваного явища.
- в) спосіб дослідження, при якому по приватних фактах і явищам установлюються загальні принципи й закони.
- г) правильні відповіді а)б)в)

33. Синтезом називають

- а). це безперервний процес уточнення старих і розкриття нових, раніше невідомих сторін дійсності.
- б) спосіб наукового дослідження, при якому явище розчленовується на складові частини.
- в) спосіб наукового дослідження, що полягає в дослідженні явища в цілому, на основі об'єднання пов'язаних один з одним елементів у єдине ціле
- г) правильні відповіді а)б)в)

34. Ранжируванням являється:

- а) необхідність при аналізі розглянути велику кількість фактів;
- б) це безперервний процес уточнення старих і розкриття нових, раніше невідомих сторін дійсності.
- в) відволікання від другорядних фактор з метою зосередження на найважливіших особливостях досліджуваного явища.

г) правильні відповіді а)б)в)

35. Абстрагування це:

а) відволікання від другорядних факторів з метою зосередження на найважливіших особливостях досліджуваного явища.

б) необхідність при аналізі розглянути велику кількість фактів;

в) складання у відомості основних процесів явища до формул і спеціальної символіки;

г) правильні відповіді а)б)в)

36. Формалізація полягає в:

а) складанні у відомості основних процесів явища до формул і спеціальної символіки;

б) необхідність при аналізі розглянути велику кількість фактів;

в) відволікання від другорядних фактор з метою зосередження на найважливіших особливостях досліджуваного явища.

г) правильні відповіді а)б)в)

37. Під системним аналізом розуміють

а) сукупність прийомів і методів для вивчення складних об'єктів(систем), що представляють собою складну сукупність взаємодіючих між собою елементів.

б) форма мислення, за допомогою якої думка наводиться на яке-небудь загальне правило, загальне положення, властивим всім одиничним предметам якого-небудь класу.

в) складанні у відомості основних процесів явища до формул і спеціальної символіки;

г) правильні відповіді а)б)в)

38. Методологія експерименту -

а) це загальна структура (проект) експерименту, тобто постановка й послідовність виконання експериментальних досліджень.

б) це процес знаходжень якої-небудь фізичної величини, досвідченим шляхом за допомогою спеціальних технічних коштів, це пізнавальний процес порівняння величини чого-небудь із відомою величиною, прийнятої за одиницю (еталон).

в) вид індуктивного умовиводу в результаті якого виходить який-небудь загальний висновок про весь клас предметів на підставі знання лише деяких предметів даного класу.

г) правильні відповіді а)б)в)

39. Суб'єктом пізнання є:

а) людина

б) є фрагменти об'єктивної реальності, які потрапили в коло практичної й пізнавальної діяльності людини

в) поняття, принципи

г) мислення людини

40. Об'єктом пізнання є:

а) людина

б) є фрагменти об'єктивної реальності, які потрапили в коло практичної й пізнавальної діяльності людини

в) мислення людини

г) б і в

41. Сприйняття — це

а) відображення властивостей об'єкта пізнання як цілого.

б) наочний цілісний образ речі, що виникає на основі минулого чуттєвого досвіду, який зберігається і узагальнено відтворюється в пам'яті суб'єкта пізнання.

в) відображення суттєвих ознак речей, явищ, процесів.

г) елементарна форма вираження змісту поняття, в якій щось стверджується або заперечується відносно об'єкта пізнання

42. Уявлення – це

а) відображення властивостей об'єкта пізнання як цілого.

б) наочний цілісний образ речі, що виникає на основі минулого чуттєвого досвіду, який зберігається і узагальнено відтворюється в пам'яті суб'єкта пізнання.

в) відображення суттєвих ознак речей, явищ, процесів.

г) елементарна форма вираження змісту поняття, в якій щось стверджується або заперечується відносно об'єкта пізнання

43. Поняття – це

- а) відображення властивостей об'єкта пізнання як цілого.
- б) наочний цілісний образ речі, що виникає на основі минулого чуттєвого досвіду, який зберігається і узагальнено відтворюється в пам'яті суб'єкта пізнання.
- в) відображення суттєвих ознак речей, явищ, процесів.
- г) елементарна форма вираження змісту поняття, в якій щось стверджується або заперечується відносно об'єкта пізнання

44. Судження – це

- а) відображення властивостей об'єкта пізнання як цілого.
- б) наочний цілісний образ речі, що виникає на основі минулого чуттєвого досвіду, який зберігається і узагальнено відтворюється в пам'яті суб'єкта пізнання.
- в) процес ситуаційного переживання, певного ставлення до навколишніх об'єктів.
- г) елементарна форма вираження змісту поняття, в якій щось стверджується або заперечується відносно об'єкта пізнання

45. Інтуїція – це

- а) логічний процес, в якому із кількох суджень за певними логічними правилами і законами виводиться нове судження з новим змістом.
- б) наочний цілісний образ речі, що виникає на основі минулого чуттєвого досвіду, який зберігається і узагальнено відтворюється в пам'яті суб'єкта пізнання.
- в) процес ситуаційного переживання, певного ставлення до навколишніх об'єктів.
- г) спосіб пізнання через безпосереднє чуттєве споглядання чи умогляд на відміну від опосередкованого послідовного логічного мислення.

46. Кожна істина є

- а) суб'єктивною за формою та об'єктивною за своїм змістом.
- б) суб'єктивною за формою та суб'єктивною за своїм змістом.

- в) об'єктивною за формою та об'єктивною за своїм змістом.
- г) об'єктивною за формою та суб'єктивною за своїм змістом.

47. *Предметом дослідження є:*

- а) проблема;
- б) система управління;
- в) ціль.
- г) правильні відповіді а і б

48. *Організація дослідження – це:*

- а) варіант раціональної побудови процесу дослідження;
- б) система регламентів, нормативів, інструкцій, що визначають порядок його проведення;
- в) об'єктивні етапи виконання роботи.
- г) усе вище перераховане.

49. *Поняття “проблема” і “задача”:*

- а) є ідентичними;
- б) рішення проблеми вимагає творчих зусиль, а рішення задачі вимагає або знань, або типових схем і алгоритмів.
- в) рішення задачі вимагає творчих зусиль, а рішення проблеми вимагає або знань, або типових схем і алгоритмів.
- г) жодна з відповідей не є правильною

50. *Вищою науковою установою України є*

- а) Міністерство освіти, молоді та спорту
- б) Національна академія наук
- в) Вища атестаційна комісія
- г) Кабінет міністрів

51. *Стаття – це*

- а) наукова праця, яку підготовлено для прилюдного захисту на здобуття наукового ступеня.
- б) наукова праця у вигляді книги з поглибленим вивченням однієї або декількох (тісно пов'язаних між собою) тем
- в) науковий або публіцистичний твір невеликого розміру у збірці, журналі, газеті.

г) книга, у якій системно викладено інформацію з певної галузі знань і яку використовують в системі освіти на різних рівнях, а також для самостійного навчання.

52. Монографія – це

а) наукова праця, яку підготовлено для прилюдного захисту на здобуття наукового ступеня.

б) наукова праця у вигляді книги з поглибленим вивченням однієї або декількох (тісно пов'язаних між собою) тем.

в) науковий або публіцистичний твір невеликого розміру у збірці, журналі, газеті.

г) книга, у якій системно викладено інформацію з певної галузі знань і яку використовують в системі освіти на різних рівнях, а також для самостійного навчання.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО КУРСУ «МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

---

1. Розкрийте сутність поняття наука.
2. Назвіть функції науки.
3. Як Ви розумієте сутність поняття наукова діяльність?
4. Які форми наукової діяльності Ви знаєте?
5. Дайте визначення понять: наукова ідея, гіпотеза; закон, судження, умовивід, наукова концепція, концептуальність, поняття, науковий факт.
6. Назвіть види наукової діяльності.
7. Інституціональне забезпечення розвитку науки в Україні.
8. Розкрийте поняття наукове дослідження.
9. Ознаки наукового дослідження.
10. Назвіть етапи наукового дослідження.
11. Назвіть основні види наукових досліджень, розкрийте їх сутність.
12. Яка існує класифікація наукових досліджень?
13. Дайте визначення методології дослідження.
14. Що є методологічною основою дослідження? Дайте розгорнуту відповідь.
15. Опишіть основні функції методології дослідження.
16. Назвіть основні принципи методології дослідження.
17. Дайте характеристику фундаментальної методології дослідження.
18. Охарактеризуйте основні функції, які виконує філософська методологія.
19. Розкрийте суть фундаментальних принципів: принцип ізоформізму та принцип детермінізму.
20. Охарактеризуйте основні загальнонаукові принципи дослідження.
21. Розкрийте суть конкретно наукової методології.
22. Назвіть різницю між методом та методикою наукового дослідження.
23. Розкрийте сутність поняття „емпіричне дослідження”.

24. Розкрийте сутність поняття „верифікація”.
25. Назвіть основні вимоги до емпіричних методів.
26. Дайте визначення терміну „валідність”.
27. Назвіть основні методи емпіричного дослідження.
28. Охарактеризуйте сутність методу спостереження.
29. Назвіть вимоги до спостереження.
30. Назвіть етапи проведення спостереження
31. Розкрийте сутність методу вимірювання.
32. Розкрийте сутність методу порівняння. Назвіть види порівняння.
33. Назвіть конкретно-наукові методичні прийоми, які застосовуються у різних економічних науках.
34. Розкрийте сутність методу узагальнення.
35. Охарактеризуйте сутність методу експерименту.
36. Назвіть випадки у яких необхідно проводити експеримент.
37. Назвіть види експерименту.
38. Назвіть етапи проведення експерименту.
39. Розкрийте сутність формалізації та аксіоматизації.
40. В чому полягає особливість теоретичних методів наукового дослідження?
41. З чого варто починати будь-яке теоретичне дослідження?
42. Дайте характеристику основних етапів проведення теоретичних досліджень.
43. Які серед загальнонаукових методів найчастіше використовуються на теоретичному рівні дослідження?
44. Охарактеризуйте такі теоретичні методи дослідження як аналіз та синтез.
45. Поясніть суть індуктивного та дедуктивного методів наукового дослідження.
46. У чому полягає зміст методів порівняння, формалізації та абстрагування?
47. Розкрийте особливості методу моделювання.
48. Охарактеризуйте сутність гіпотетичного підходу при проведенні наукового дослідження на теоретичному рівні.
49. На чому ґрунтується аксіоматичний підхід у теоретичних дослідженнях?
50. Яким основним вимогам мають відповідати гіпотетичний та аксіоматичний підходи при здійсненні теоретичного дослідження?

51. Поясніть суть хронологічного (історичного) методу теоретичного дослідження.

52. Що таке науково-дослідний процес?

53. Що розуміють під науковим напрямом, проблемою, комплексною проблемою, темою, науковим питанням?

54. Які є стадії науково-дослідного процесу? Охарактеризуйте окремі стадії науково-дослідного процесу.

55. Назвіть структурні елементи програми дослідження.

56. Дайте визначення об'єкту й предмету дослідження.

57. Назвіть загальні критерії обґрунтування теми наукового дослідження.

58. Охарактеризуйте етапи створення нової інформації.

59. Розкажіть про формулювання попередніх висновків і рекомендацій.

60. Що представляють собою плани наукового дослідження? Яких принципів потрібно дотримуватися при розробці плану?

61. Які виділяють безпосередні впливи на продуктивність діяльності науковця?

62. Назвіть принципи, які сприяють науковій праці?

63. Що включає системи елементів наукової організації праці?

64. Що таке наукове видання?

65. Чим відрізняються науково-дослідні та джерелознавчі наукові видання?

66. Що відноситься до наукових неперіодичних видань?

67. Які Ви знаєте види монографій?

68. Які є форми висвітлення підсумків наукової роботи?

69. Які Ви знаєте види рефератів?

70. Що відноситься до результатів винахідницької діяльності?

71. Де може відбуватися усна передача інформації про наукові результати?

72. Що таке наукова конференція? Які бувають їх види?

73. Які Ви знаєте форми участі в дискусії?

74. Назвіть вимоги до визначення наукових досліджень.

75. Розкрийте сутність опитування.

76. Необхідність застосування кількісних методів в наукових дослідженнях.

77. Сутність дослідження операцій.

78. Сутність математичного моделювання.

79. Етапи математичного моделювання.
80. Характеристика математичної економіки та економетрики.
81. Класифікація економіко-математичних моделей.
82. Методи статистичної обробки даних.
83. Назвіть етапи наукового дослідження.
84. Що таке актуальність дослідження?
85. Як визначити ступінь наукової розробки дослідження?
86. Як визначити об'єкт, предмет, тему дослідження?
87. Як визначити предмет дослідження?
88. Як визначити тему дослідження?
89. Як визначити головні напрями дослідження?
90. Як здійснюється організація роботи з інформацією для проведення дослідження?
91. Формулювання загальної цілі дослідження.
92. Як визначити проміжні цілі дослідження?
93. Охарактеризуйте вибір методології, опорних теоретичних положень дослідження.
94. Визначення ходу та передбачуваних результатів дослідження.
95. Побудова гіпотези дослідження.
96. Вибір методів дослідження.
97. Дайте визначення поняття гіпотеза, назвіть її види.
98. Що таке пояснювальна гіпотеза?
99. Дайте визначення поняттям основна та робоча гіпотеза.
100. Дайте визначення поняття прогностична гіпотеза.
101. Розкажіть про складання робочого плану.
102. Поясніть що таке наукове пізнання і моделювання.
103. Охарактеризуйте модель як метод описування системи.
104. Назвіть основні функції моделі.
105. Наведіть класифікацію моделей.
106. Охарактеризуйте методи моделювання систем.

ГЛОСАРІЙ

Абстрагування – виділення в об'єкті основних значимих ознак і відхилення вторинних, несуттєвих.

Аналіз – це спосіб наукового дослідження, за яким явище поділяється на складові, з метою вивчення окремих його частин.

Аналогова проблема (аналогічні способи вирішення) характерна для групи практичних проблем. Поставлена проблема даного виду не завжди потребує нового способу вирішення (навіть за умови існування нових фактів).

Бесіда – метод отримання інформації шляхом безпосереднього спілкування дослідника з респондентом.

Бібліометрія – метод кількісного дослідження друкованих документів у вигляді матеріальних об'єктів або бібліографічних одиниць, а також заміників тих чи інших.

Валідність (англ. valid – дійсний, придатний) – це комплексна характеристика методу (методики), яка вказує на його придатність до використання (об'єктивність, діагностичну силу, репрезентативність, точність, надійність).

Верифікація – це процедура емпіричної перевірки твердження на відповідність фактичному стану речей.

Вибір теми – перший, а тому визначальний етап дослідження. Тема повинна бути обрана свідомо, а інтерес, до теми, прагнення вирішити поставлене наукове завдання, повинні постійно супроводжувати дослідника.

Вимірювання – це процедура визначення числового значення певної величини за допомогою одиниці виміру.

Гіпотеза – це науково обґрунтоване припущення, що висувається для пояснення якого-небудь процесу, яке після перевірки може виявитись дійсним або хибним.

Дедукція – це спосіб наукового дослідження, при якому часткові положення виводяться із загальних.

Детермінізм – характеризується розвитком об'єктивної причинної зумовленості явищ;

Діагностична сила (роздільна здатність) – характеристика, яка вказує на здатність методу (методики) диференціювати

досліджувані об'єкти за вимірюваною ознакою, тобто розподіляти їх як мінімум на три групи: з низьким рівнем вираженості ознаки, середнім та високим.

Діалектика – є фундаментальним науковим принципом дослідження багатопланової і суперечної дійсності в усіх її проявах;

Діалектичний підхід - дає змогу обґрунтувати причинно-наслідкові зв'язки, процеси диференціації та інтеграції, постійну суперечність між сутністю і явищем, змістом і формою, об'єктивність в оцінюванні дійсності;

Дослідницька діяльність - особливий вид діяльності педагога, відмінної від дидактичної, виховної й наближеної до наукової за своїм складом, функціями та технологіями виконання.

Дослідно-експериментальна робота - поєднання пошуку найбільш ефективної педагогічної системи через дослідну роботу, розробку програми експерименту та її реалізацію.

Експеримент – апробація знання досліджуваних явищ в контрольованих або штучно створених умовах.

Експеримент – це комплексний метод дослідження, при якому відбувається активний вплив на досліджуване явище шляхом створення спеціальних умов (введення експериментальних факторів), що відповідають меті дослідника.

Експертна оцінка побудована на використанні професійного досвіду та інтуїції спеціалістів під час розв'язування аналітичних задач, особливо при прогнозуванні розвитку економічних ситуацій.

Емпіричне дослідження – це особливий вид практичної діяльності, що існує в середині науки. Така діяльність потребує наявності специфічних здібностей: мистецтво експериментатора, спостережливості польового дослідника, особистої контактності і такту психологів і соціологів, які займаються проведенням досліджень та ін.

Емпіричний етап пов'язаний з отриманням та первинною обробкою початкового фактичного матеріалу: емпіричних і наукових фактів.

Завдання діяльності – це потреба, яка виникає за певних умов і може бути реалізована завдяки визначеній структурі діяльності.

Завершальна стадія науково-дослідного процесу – стадія узагальнення, апробації та реалізації результатів дослідження.

Закон – внутрішній суттєвий зв'язок явищ, що зумовлює їх закономірний розвиток.

Засіб діяльності – об'єкт, що опосередковує вплив суб'єкта на предмет діяльності (те, що звичайно називають "зряддям праці"), і стимули, що використовуються у певному виді діяльності.

Ідея – це продукт людського мислення, форма відображення дійсності.

Ізоформізм – характеризується відношенням об'єктів, що відбивають тотожність їх побудови.

Індукція - це спосіб наукового дослідження, при якому по часткових фактах і явищах встановлюються загальні принципи і закони.

Концептуальність – це визначення змісту, суті, смислу того, про що йде мова.

Концепція – це система поглядів, система опису певного предмета або явища, стосовно його побудови, функціонування, що сприяє його розумінню, тлумаченню, вивченню головних ідей.

Мета діяльності - зумовлена певною потребою, задоволення якої потребує певних дій.

Мета дослідження - це очікуваний кінцевий результат. Мета визначає стратегію і тактику дослідження, загальну його спрямованість і логіку.

Метод – (гр. *methodos*) – спосіб пізнання, дослідження явищ природи і суспільного життя.

Методика – (гр. *methodike*) - сукупність методів, прийомів проведення будь-якої роботи; вчення про особливості застосування окремого методу чи системи методів.

Методологія (гр. *methodos* - спосіб, метод і *logos* - наука, знання) – вчення про правила мислення при створенні теорії науки, вчення про науковий метод пізнання й перетворення світу.

Моделювання – метод наукового пізнання, сутність якого полягає у дослідженні моделі об'єкта пізнання на основі абстрактно-логічного мислення за принципами наочності, об'єктивності.

Надійність – характеристика яка вказує на здатність методу давати однакові результати при дослідженні однакових об'єктів у однакових умовах (забезпечувати відтворюваність результатів).

Наука – це сфера людської діяльності, спрямована на вироблення нових знань про природу, суспільство і мислення.

Наукова ідея – інтуїтивне пояснення явища (процесу) без проміжної аргументації, без усвідомлення всієї сукупності зв'язків, на основі яких робиться висновок.

Наукова проблема - питання, що потребує наукового вирішення; завдання для пошуку невідомого; сукупність нових діалектично складних теоретичних або практичних питань, які суперечать існуючим знанням або прикладним методикам у конкретній науці і потребують вирішення за допомогою наукових досліджень.

Наукове дослідження - діяльність, свідомо спрямована на отримання нового наукового продукту, що є оригінальним, неповторним, суспільно значущим; цілеспрямоване пізнання, результати якого виступають як система понять, законів і теорій.

Наукові положення - це виражені у вигляді чітких формулювань основні наукові ідеї, як прийняті за основу при виконанні дослідження, так і знову висунуті автором.

Науково-дослідний процес – це чітко організований комплекс дій, спрямований на отримання нових знань, що розкривають суть процесів і явищ у природі і суспільстві, з метою використання їх у практичній діяльності людей.

Наукометрія – є системою вивчення наукового, конструктивного знання за допомогою кількісних методів.

Об'єкт дослідження - це явище або процес, що породжує проблемну ситуацію і на що спрямований процес пізнання.

Опитування – це метод, який полягає в тому, що інформацію збирають шляхом реєстрації показників, отриманих в результаті опитування людей.

Організаційна стадія науково-дослідного процесу – це ціла низка процедур, що виконуються на початковому етапі кожного наукового дослідження.

План - це "скелет" роботи, який компактно відображає, послідовність викладення матеріалу. Планом є складений у визначеному порядку перелік підрозділів (параграфів) та розширений перелік питань, які повинні бути висвітлені в кожному розділі.

План-проспект є реферативним викладенням розміщених в логічному порядку питань, за якими надалі буде систематизуватися весь зібраний матеріал.

Поняття – це думка, відбита в узагальненій формі. Воно відбиває суттєві й необхідні ознаки предметів та явищ, а також взаємозв'язки.

Порівняння – це процес зіставлення предметів або явищ дійсності з метою встановлення подібності чи відмінності між ними, а також знаходження загального, притаманного, що може бути властивим двом або кільком об'єктам дослідження.

Предмет діяльності – елементи навколишнього середовища, які має суб'єкт до початку своєї діяльності і які підлягають трансформації в продукт діяльності.

Предметом дослідження є найбільш значущі властивості об'єкта, окремі його аспекти, сегменти чи взаємозв'язки, які підлягають вивченню.

Прикладні дослідження – спрямовані на визначення способів використання законів природи для створення нових і вдосконалення існуючих способів і засобів людської діяльності.

Принцип – це правило, що виникло в результаті об'єктивно осмисленого досвіду.

Продукт діяльності – те, що є результатом трансформації предмета в процесі діяльності.

Процедури діяльності – технологія (спосіб, метод) одержання бажаного продукту.

Процес наукового дослідження – це сукупність послідовних дій, спрямованих на досягнення поставленої мети і отримання намічених наукових результатів.

Рейтинг (англ. rating – оцінювати, визначати клас, розряд) – ступінь популярності якоїсь особи, організації, групи, їхньої діяльності, програм, планів, політики у певний час; виводять шляхом голосування, соціологічних опитувань, анкет, на основі чого визначається місце, яке вони посідають серед собі подібних.

Репрезентативність – характеристика, яка вказує на здатність методу (методики) розповсюджувати (переносити) результати, отримані при дослідженні частини об'єктів на всі об'єкти, що входять до даної групи.

Розробка – процес перетворення нової наукової та науково-технічної інформації у форму, придатну для впровадження в практику.

Синтез – мислене об'єднання частин в ціле з метою

встановлення зв'язків між частинами.

Спостереження – це систематичне цілеспрямоване, спеціально організоване сприймання предметів і явищ об'єктивної дійсності, які виступають об'єктами дослідження.

Структура діяльності – включає предмет, засіб, процедури, умови, продукт діяльності.

Судження – думка, в якій за допомогою зв'язку понять стверджується або заперечується що-небудь. Судження про предмет або явище можна отримати або через безпосереднє спостереження будь-якого факту, або опосередковано – за допомогою умовиводу.

Тема - це намічений результат дослідження, що спрямований на вирішення конкретної проблеми.

Тема наукового дослідження відображає проблему в її характерних рисах, і таким чином окреслює межі дослідження, конкретизуючи основний задум та створюючи передумови успіху роботи в цілому.

Теоретичний етап дослідження пов'язаний з глибоким аналізом фактів, з проникненням в суть досліджуваних явищ, з пізнанням та формулюванням в якісній та кількісній формі законів, тобто з поясненням явищ.

Теоретичні методи дослідження - методи, мета яких полягає у встановленні закономірних зв'язків між явищами, формулюванні законів і закономірностей їх розвитку і на цій основі передбачені нових явищ.

Узагальнення – це комплекс послідовних дій по зведенню конкретних одиничних фактів в єдине ціле з метою виявлення типових рис і закономірностей, притаманних досліджуваному явищу.

Умови діяльності – характеристика оточення суб'єкта в процесі діяльності, соціальні умови, просторові та часові чинники тощо.

Формалізація – викладення знань у вигляді понять, суджень, гіпотез, теорій, законів.

Фундаментальні дослідження – спрямовані на відкриття та вивчення нових явищ і законів природи, на створення нових принципів дослідження, їхньою метою є розширення наукового знання суспільства, встановлення того, що може бути використано в практичній діяльності людини.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Законодавчі та нормативні документи

1. Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року № 1556-VII.
2. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність» від 26.11.2015 № 848-VIII.
3. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 № 2657-XII.
4. [ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання](#) / Нац. стандарт України. – Вид. офіц. – [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 17 с.
5. [ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання \(ГОСТ 7.1-2003, ІДТ\)](#)
6. [ДСТУ 3017:2015. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять](#). – На заміну ДСТУ 3017-95; чинний від 2016-07-01. – Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. – IV, 38с. – (Інформація та документація).
7. [ДСТУ 3008-2015. Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання](#). – На заміну ДСТУ 3008-95; чинний з 2017-07-01. – Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 26 с.
8. [ДСТУ 3582:2013. Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень в українській мові. Загальні вимоги та правила \(ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ\)](#) / Нац. стандарт України. – Вид. офіц. – [На заміну ДСТУ 3582-97 ; чинний від 2013-08-22]. – Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. – 15 с.
9. [ДСТУ 6095:2009. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Правила скорочення заголовків і слів у заголовках публікацій \(ГОСТ 7.88-2003, MOD\)](#)
10. [ДСТУ 7093:2009. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис.](#)

Скорочення слів і словосполук, поданих іноземними європейськими мовами (ГОСТ 7.11-2004, MOD; ISO 832:1994, MOD)

11. Про наукову і науково-технічну діяльність. — Електрон. дан. — К.: Верховна Рада України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg>

12. Про практичну підготовку студентів. URL: http://www.mon.gov.ua/newstmp/2009_1/09_02/1_9_93.doc

Основна література

1. Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень. [текст] : навч. посіб. / Г. О. Бірта, Ю.Г. Бургу– К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 142 с.

2. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація) : навч. посібник / [В. В. Геєць, А. А. Мазаракі, О. П. Корольчук та ін.] ; за ред. А. А. Мазаракі. – К. : КНТЕУ, 2010. – 280 с.

3. Замула О.О., Бакум М.М. Практикум з дисципліни «Основи наукових досліджень» КП «Міська друкарня». - Харків: ХНТУСГ. – 2013. 39 с.

4. Каламбет С.В. Методологія наукових досліджень: Навч. посіб. / С.В. Каламбет, С.І. Іванов, Ю.В. Півняк Ю.В. – Дн-вськ: Вид-во Маковецький, 2015. – 191 с.

5. Концепція розвитку Національної Академії наук України на 2014 – 2023 роки: Постанова Президії НАН України № 187 від 25.12.2013

6. Красноручський О.О., Майборода М.М. Методологія та організація наукових досліджень / Методичні рекомендації до виконання індивідуального навчально-дослідного завдання з дисципліни на тему: «Підготовка наукових публікацій та презентація результатів досліджень» Харків: ХНТУСГ, 2016. – 80 с.

7. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навч. посіб./ Медвідь В.Ю., Данько Ю.І., Коблянська І.І Суми: СНАУ, 2020. 220 с.

8. Мочерний С.В. Методологія економічного дослідження / С.В. Мочерний. – Львів: Світ, 2001. – 416 с.

9. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посібник / [А. Є. Конверський, В. І. Лубський, Т. Г. Горбаченко та ін.] ; за ред. А. Є. Конверського. – К. : Центр учбової

літератури, 2010. – 352 с.

10. Пушкаръ А.И. Основы научных исследований и организация научно-исследовательской деятельности: учебн. пособ. / А.И. Пушкаръ, Л.В. Потрашкова. – Х.: Изд. ИНЖЕК, 2006. – 289 с.

Періодичні видання

1. Бюлетень Вищої атестаційної комісії України.
2. Вісник Національної книжкової палати України.
3. Вісник Українського інституту науково-технічної та економічної інформації.
4. Атестаційний вісник
5. Вища освіта України.
6. Вісник національної академії наук України.
7. Науковий світ.

Інформаційні ресурси [Електронні ресурси]

1. Офіційний веб-сайт Кабінету міністрів України. - www.kmu.gov.ua
2. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. – www.minfin.gov.ua
3. Офіційний веб-сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. - www.minagro.gov.ua
4. Офіційний веб-сайт Національного банку України. - www.bank.gov.ua
5. Офіційний веб-сайт Державної податкової адміністрації України. – <http://sta.gov.ua>
6. Електронний каталог Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. - www.nbu.gov.ua
7. Електронний каталог Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка. - <http://korolenko.kharkov.com>
8. Вища атестаційна комісія України. – <http://www.vak.org.ua/>
9. Журнал «Наука и жизнь». - <http://www/nkj.ru/>
10. Законодавча база Верховної Ради України. - <http://www.zakon.rada.gov.ua/>
11. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. - <http://www.mon.gov.ua/>
12. Науково-практичний журнал «Наука та інновації». - <http://www.nas.gov.ua/scinn/28>

13. Освітній портал. - <http://www.osvita.org.ua/>
14. Український інститут науково-технічної та економічної інформації. - <http://www/uinpei.kiev.ua/>
15. БД SCOPUS. - <http://www.scopus.com>
16. Пошукова система GOOGLE АКАДЕМІЯ. - <http://www.scholar.google.com.ua/>
17. Веб-сайт „Академічна книгарня@онлайн. - <http://www.akbooks.com.ua/>
18. Український лінгвістичний портал «Словники України». - Lcorp.ulif.org.ua
19. Проект „Відкритий світ інформаційних технологій”. - <http://www.idea-ukraine.org/>
20. Веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України (Київ). - <http://www.nplu.org/>
21. Веб-сайт Книжкової палати України імені Івана Федорова (Київ). - <http://www.ukrbook.net/>
22. Веб-сайт „Бібліотеки в мережі Internet”. - <http://library.zntu.edu.ua/res-librel.html>
23. Колекція посилань на кращі електронні бібліотеки. - <http://lyapota.boom.ru/lib.htm>
24. Інформаційно-довідковий портал „Library.ru”. - <http://book.uraic.ru/ssylki/biblioteki>
25. Веб-сайт Бібліотеки Конгресу США. - <http://www.loc.gov/>
26. Веб-сайт Національної бібліотеки Франції. - www.bnf.fr/ – Bibliothèque Nationale или BNF
27. Веб-сайт Британської бібліотеки. - www.bl.uk/

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

**Методичні рекомендації
для самостійного вивчення дисципліни**

Укладачі:

**ОРЕЛ Володимир Миколайович
МАЙБОРОДА Марія Миколаївна**

**Підписано до друку 18.04.2022 р.
Формат 60×90 ¹/₁₆. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. – 3,19. Наклад – 10 прим.**

**Державний біотехноогічний університет
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44**